

Ілляхова Марина Володимирівна,
*кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри
філософії і освіти дорослих Центрального інституту
післядипломної педагогічної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»*

ЗНАЧЕННЯ КРЕАТИВНИХ ПРАКТИК В АНДРАГОГІЦІ

Анотація. У статті розкрито значення креативних практик в андрагогії та їх специфіку у процесах адаптації освітян до динаміки інформаційних змін та освітніх трансформацій. Визначено, що використання креативних практик уможливує оновлення якості андрагогіки та сприяє підготовці соціально активних, творчих фахівців у сфері освіти, здатних до самовдосконалення, самодетермінації, самоактуалізації. Аналізується перспектива упровадження креативних практик до андрагогічного циклу, в якому реалізується структурна і змістовна єдність курсів підвищення кваліфікації, науково-методичної і дослідницької роботи, самоосвіти освітянина у процесі його професійного зростання.

Ключові слова: андрагогіка, андрагогічний цикл, акмеологія, інноваційна діяльність, креативні практики.

Ильяхова Марина Владимировна

ЗНАЧЕНИЕ КРЕАТИВНЫХ ПРАКТИК В АНДРАГОГИКЕ

Аннотация. В статье раскрыты значение креативных практик в андрагогике и их специфика в процессах адаптации педагогов к динамике информационных изменений и образовательных трансформаций. Определено, что использование креативных практик делает возможным обновление качества андрагогики и способствует подготовке социально активных, творческих специалистов в сфере педагогики, способных к самосовершенствованию, самодетерминации, самоактуализации. Анализируется перспектива внедрения креативных практик в андрагогический цикл, в котором реализуется структурное и содержательное единство курсов повышения квалификации, научно-методической и исследовательской работы, самообразования педагога в процессе его профессионального роста.

Ключевые слова: андрагогика, андрагогический цикл, акмеология, инновационная деятельность, креативные практики.

Marina Ilyakhova

SIGNIFICANCE OF CREATIVE PRACTICES IN ANDRAGOGIC

Abstract. The article reveals the significance of creative practices in andragogy and their specificity in the processes of adapting teachers to the dynamics of information changes and educational transformations. It is determined that the use of creative practices makes it possible to update the quality of andragogy and helps to prepare socially active, creative specialists in the field of pedagogy, capable of

self-improvement, self-determination, self-actualization. The perspective of the introduction of creative practices into the andragogic cycle is analyzed, in which realized the structural and substantive unity of the courses for raising the level of professional skill, scientific-methodical and research work, self-education of the teacher in the process of his professional growth.

Keywords: *andragogy, andragogic cycle, acmeology, innovative activity, creative practices.*

Постановка проблеми

Сучасність захопила нас вимогами до неперервного інноваційного оновлення в усіх сферах життєдіяльності. Вона вимагає від нас творчості, креативності, інноваційності, щоразу загострюючи конфлікт між догматичністю нашого мислення та невідповідними хвилями нових інформаційних викликів. Ми намагаємось адаптуватися до світу, що пропонує нові правила поведінки й механізми мислення, але стихійне підлаштування до інфозмін почасти є невдалим. Ми розуміємо, що потрібно мислити інноваційно, креативно, але маємо досить сумніви уявлення про способи такого мислення. Доросла особистість вступає до сфери незвіданого, не маючи відповідного досвіду, знання та підготовки, оскільки є заручником традиційної, лінійної освітньої парадигми.

Актуальність проблеми дослідження. Сучасна національна освітня політика орієнтована на виховання інноваційної, креативної особистості, діяльність якої буде ефективною у просторі інфозмін. Саме від нас – науковців, андрагогів, педагогів, методистів, батьків – залежить успішна реалізація національної освітньої стратегії. Нині ми маємо навчитися, розвинути, удосконалити здатності до креативного, інноваційного мислення, соціальної та професійної мобільності, актуалізувати потребу в самоосвіті, вміння реагувати на непередбачувані, змінні умови й продукувати варіанти впливів на них.

Таким чином, актуалізація, використання та продукування креативних практик в андрагогії сприятиме розвитку у дорослої особистості навичок вирішення різного роду кризових, проблемних ситуацій, нестандартного, креативного ухвалення рішень, здатності до самоактуалізації, самоорганізації, самодетермінації та практичного оволодіння динамікою власних життєво-професійних можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналіз підходів до визначення креативності виявив, що деякі вчені розуміють її як *специфічну здатність, що зумовлена наявністю і поєднанням різних особистісних якостей* (А. Матюшкін, Л. Мітіна, А. Смірнов); *здатність перетворювати, оновлювати наявний досвід* (Б. Ломов, А. Карпов, Я. Пономарьов); *інтегральну якість особистості, що об'єднує когнітивну й особистісну сфери* (Д. Богоявленська, В. Дружинін, М. Кашапов, В. Шадріков); *специфічну форму психічної активності, складне і багатовимірне явище, що володіє власною структурою* (Т. Барішева, Е. Торренс). Також креативність

ототожнюється з *максимальним рівнем розвитку інтелектуальних здібностей* (О. Дьяченко, Ж. Піаже, О. Тихомиров, М. Холодна).

Аналізуючи креативні здібності педагогічних працівників, вітчизняні вчені (Н. Білик, О. Вишневський, В. Ільїн, В. Кремень, Л. Корецька, В. Левенець, Л. Левчук, М. Ліпін, А. Маркова, О. Шамрай) відзначають високу роль інтуїції у процесі так званої «наукової творчості», яка є результатом розумової діяльності, що дає змогу скоротити шлях пізнання на основі швидкого логічно неусвідомлюваного розуміння ситуації й прийняття правильного рішення. У «науковій творчості» інтуїція допомагає народженню гіпотез, здатності бачити проблему, її обрії, встановлювати зв'язки з іншими проблемами, формулювати гіпотези, знаходити критерії виміру явищ, що досліджуються, описувати й синтезувати наукові факти, знаходити їх місце у теорії.

Традиційно креативність розглядають у структурі педагогічного мислення як творчість, яка необхідна педагогу для розв'язання оперативних педагогічних задач, пов'язаних з виникненням непередбачених ситуацій та виконання конструктивно-проективних дій. Багато вчених відзначають творчий характер педагогічної діяльності та педагогічного мислення (Д. Вількеєв, М. Кашапов, Т. Кісельова, О. Корнєєва, Ю. Корнілова, О. Ракитська, В. Сластенін та ін.).

На сьогодні існує безліч підходів до визначення природи креативності. Тому неможливо надати єдине узагальнене визначення, яке задовольнило б усіх дослідників. Деякі визначення креативності сформульовано в термінах продукту, результату діяльності; інші – в термінах процесу, особистісних властивостей або необхідних зовнішніх умов. Також серед науковців розповсюдженою є думка про те, що поняття «креативність» дотичне до поняття «творчість». Для розведення цих понять доцільно використовувати дві характеристики: суб'єктивну для позначення креативності та процесуально-результативну для позначення творчості. Іншими словами, креативність належить до якостей особистості, а творчість – до процесу, в якому виявляється креативність. Але незважаючи на різні погляди, практично в усіх визначеннях креативність пов'язується з винаходом чогось нового для особистості або для суспільства. Між тим, значення креативності в андрагогіці, її специфіка у процесах адаптації дорослої людини до всіх суспільних перетворень, змін на ринку праці й освітніх трансформацій, а також забезпечення різних шляхів самовдосконалення, самоосвіти й розвитку креативного мислення у дорослої особистості досі залишаються недослідженими.

Мета статті – розкрити значення та необхідність упровадження креативних практик до андрагогічного циклу.

Виклад основного матеріалу

У кризових, нестабільних умовах, якими сповнено сучасне соціальне середовище, доросла особистість змушена ухвалювати нестандартні, креативні рішення, переборювати невизначеність ситуації, самовизначатися, тобто вчитися бути дієвими актором власного життя. Але самодетермінація є доволі складним процесом для дорослого. Основна проблема полягає у специфіці

когнітивних та емоційних процесів. Доросла особистість без особливих зусиль здатна самостійно поставити проблему, застосувати до її вирішення апробовані схеми, прийняти на себе відповідальність за події, подальший розвиток справи тощо. Але коли йдеться про здатність до оновлення знання, використання нестандартного підходу до вирішення проблем, визнання критики, аналіз власного професійного розвитку, пошуки засобів саморозвитку упродовж подальшої професійної життєдіяльності, вона натикається на перепони, які визначають замкненість її мислення та ангажованість свідомості соціально-професійними, економічними, психофізіологічними чинниками. Дж. Лерер, аналізуючи нейрофізіологічну структуру людського мислення, зазначає, що «ми створюємо шаблони за підсумками досвіду взаємодії, які мають принести успіх у майбутньому». Коли людина розпізнає знайомий шаблон поведінки, «мозок виробляє біохімічний гормон задоволення – дофамін. Коли ми слідуємо своїм шаблонам і при цьому є успішними у своїй системі координат, ми отримуємо додаткову порцію дофаміну»². Основна проблема виникає тоді, коли трапляється помилка у діях або відбувається усвідомлення людиною того, що події виявилися не запланованими, не очікуваними. За таких обставин людина не отримує очікуваного задоволення і запам'ятовує ситуацію. Наступного разу вже будуть інші очікування. Біохіміки стверджують, що наша «система винагороди» працює, постійно навчаючись. Ми самі обираємо випробування, і якщо ми їх проходимо, то незалежно від результатів ми відчуваємо задоволення – «це змушує нас і далі йти на помилки, нам здається, що так ми краще розуміємо світ»².

Зокрема, А. Шюц, розмірковуючи про структуру мислення дорослого, стверджував, що кожен крок особистості у тлумаченні світу постійно спирається на запас попереднього досвіду, як власного, так і досвіду інших людей. Весь цей безпосередній та опосередкований досвід утворює певну єдність у формі запасу знання людини, який, у свою чергу, слугує їй схемою для кожного відповідного кроку тлумачення світу. Кожний акт такого тлумачення є розумінням в межах вже проінтерпретованого, всередині переважно добре знайомої дійсності. Крім того, доросла особистість упевнена у тому, що вже відомий світ і надалі залишатиметься таким самим, відповідно, і досвід зберігатиме свою значущість. З цього припущення виходить, що всі попередні успішні дії можна повторювати. Доки структура світу може сприйматися як константа, доти попередній досвід залишатиметься актуальним і зберігатиметься здатність впливати на світ у визначений спосіб. «Актуальний досвід переживається мною переважно як щось безсумнівне у своєму ядрі, хоча він, безперечно, є принципово «новим». Послідовність переживань у природній настанові типово створює ланцюг самозрозумілостей»⁵, – зазначає А. Шюц.

² Лерер Дж. Как мы принимаем решения / Дж. Лерер ; пер. с англ. М. Бабиной. — М. : Астрель : CORPUS, 2010. — 352 с. — С. 57; 177.

⁵ Шюц А. Структури життєсвіту / А. Шюц, Т. Лукман ; пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. — Київ : Укр. центр духовної культури, 2004. — 560 с. — С. 24.

Виходить, що доросла особистість переживає світ як упорядковану систему певних стосунків, хоча її суб'єктивні тлумачення суспільних настанов залежать від її позиції, яка частково нав'язується їй та визначається біографічним ланцюгом її рішень. Людина завжди перебуває у певній соціальній ситуації, в якій структури її релевантності об'єднуються зі спогадами про минуле, про колишні рішення, розпочаті дії у цілісну систему планів.

Звісно, не можна стверджувати, що доросла особистість має завжди використовувати одну і таку саму стратегію мислення. В одних ситуаціях вона може мислити лінійно, традиційно, а в інших – нелінійно, креативно. Доросла особистість має вміти гнучко, мобільно змінювати настанову мислення залежно від специфіки завдань, проблем, ситуацій. Таким чином, завданням креативних практик в андрагогії є не навчання дорослої особистості мислити креативно повсякчас, а розвинути, удосконалити здатність усвідомлювати специфічність ситуації та необхідність застосовувати креативне мислення, відповідно до її викликів.

Отже, одним з основних компонентів успішного андрагогічного процесу є постійна реінтеграція когнітивної та емоційної сфер дорослої особистості, де знання є відкритою системою, що постійно оновлюється множинністю варіантів та потоків інформації. Необхідність упроваджувати креативні практики до андрагогії визначають такі положення: доросла особистість у кожний момент своєї життєдіяльності є частиною тієї чи іншої потенційної, можливої ситуації, невизначеність якої вимагає від неї самовизначення, ухвалення оптимальних рішень. У поточних життєвих ситуаціях присутня суб'єктивна невизначеність, нерозуміння людиною можливостей ситуації, в якій вона перебуває, що робить її іграшкою або жертвою стихійного розвитку обставин. Завдяки упровадженню креативних практик, до андрагогічного процесу доросла особистість має навчитися оволодівати стихійним хаосом, визначати нові життєво-професійні варіанти, створювати можливості перетворювати себе на актора власного життя.

Відповідно, використання креативних практик в андрагогії передбачає орієнтацію на базові настанови, зокрема: 1) *дисипативність*, відкритість до нового – процес, пов'язаний зі здатністю особистості перетворювати дійсність, усвідомлюючи реалії сучасності, з готовністю приймати нове безпосередньо для себе, а потім вносити позитивні зміни до життєво-професійної практики; 2) *аксіологічні настанови* – цінності, які обумовлюють вибір стратегії андрагогічної діяльності, забезпечують готовність особистості до вибору ціннісної спрямованості власних дій; 3) *свобода вибору* життєвих позицій, життєвих стратегій, способів та засобів оволодіння соціокультурним досвідом, визначає масштаби професійної діяльності, прогнозує її результативність, продукує шляхи мобільної поведінки тощо; 4) *герменевтична настанова* – інтерпретація як основа вироблення суто індивідуального способу побудови освітнього процесу з метою здобуття необхідних компетенцій для професійної діяльності; 5) *інтуїтивність* як здатність до найшвидших оцінок і прогнозів; 6) *імунітивна настанова* –

визначення у критичних, стресових і конфліктних ситуаціях стратегій поведінкової активності й толерантного ставлення до невдач.

З огляду на ці настанови, андрагогіка може допомогти дорослій особистості актуалізувати вміння створювати, проектувати нові зв'язки, властивості та відносини через розкриття акмеологічного потенціалу та креативних ресурсів власної системи. В межах андрагогіки креативність розкриває власну сутність як здатність до конструювання нових ідей у процесі самоорганізації мислення. Задля цього андрагогіка має створювати умови, в яких доросла особистість актуалізуватиме креативні якості, зокрема: здатність до творчості; здатність до розв'язання проблемних завдань; винахідливість; гнучкість і критичність мислення; самобутність і впевненість; здатність ставити і виконувати нестандартні завдання; здатність до аналізу, синтезу і комбінування; здатність до переносу досвіду, передбачення; позитивне мислення; професійну інтуїцію; асоціативність, уяву, відчуття новизни; емпатійність; вміння бачити відоме в невідомому; вміння долати стереотипи; мати схильність до ризику та прагнення свободи.

Наведені якості, що утворюють структуру креативності, є специфічними й унікальними для кожної окремої особистості. Вони диференціюються за змістом, параметрами, кількістю, віковими, нейрофізіологічними, психологічними та професійними особливостями дорослого залежно від необхідності їх актуалізації в кожній окремій ситуації. Когерентний розвиток креативних якостей можливий лише у неперервній єдності докурсного (підготовчого), курсів підвищення кваліфікації (базового) та післякурсного (впроваджувального) етапів професійної діяльності, що співвідноситься з періодом атестації педагогічного працівника. Саме в андрагогічному циклі, за думкою Т. Сорочан⁴, реалізується структурна і змістовна єдність курсів підвищення кваліфікації, науково-методичної і дослідницької роботи, самоосвіти дорослого у процесі професійного зростання. Тому реалізація креативних практик в андрагогічному циклі не обмежується лише присутністю фахівця на курсах підвищення кваліфікації. Враховуючи це, стратегічною спрямованістю креативних практик є поєднання особистісного, акмеологічного розвитку дорослої особи з підвищенням її професійного потенціалу.

Структуру креативних практик утворюють новітні методики та технології з розвитку нелінійного, дивергентного, креативного, творчого мислення. Метою кожної з методик є продукування нових, альтернативних рівнів нестандартного вирішення проблем у сферах методичної, педагогічної та управлінської діяльності. Завдання – зняття стереотипних бар'єрів та розвиток пластичного мислення, що формує навички швидкої реакції на нестандартні умови, розвиває креативно-рефлексивну діяльність та здатність швидко

⁴ Сорочан Т. М. Розвиток професіоналізму педагогічних працівників у системі післядипломної освіти на андрагогічних засадах / Т. М. Сорочан, О. М. Рудіна // Розвиток післядипломної педагогічної освіти України в умовах інтеграції : матеріали щорічної звітної Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 15-річчю АПН України (11–12 квіт. 2007 р., Донецьк) ; Донецький обл. ІППО. — Донецьк, 2007. — С. 132–140.

переключатися з однієї настанови на іншу, вимикаючи автоматичні реакції мислення. Відповідно, креативні практики поділяються на базові групи методик, зокрема: 1) стимулювання індивідуальної психіки і методи активізації мисленнєвої діяльності; 2) неалгоритмічні методи; 3) алгоритмічні методи; 4) організаційні заходи.

До першої групи методик належать різноманітні техніки стимулювання психіки й активізації мисленнєвої діяльності, що реалізується на індивідуальному та груповому рівнях. Це евристичні прийоми, що спрямовані на формування у дорослої особи позитивної мотивації, стійкого пізнавального інтересу, а також тих якостей мислення, від яких залежить успішне розв'язання креативних задач. У сукупності евристичних прийомів слід виокремити: 1) мисленнєвий експеримент, який ґрунтується на заміщенні реальних об'єктів їх умовними зразками, аналогами. Так, можливо прослідкувати властивості, зв'язки, тенденції досліджуваних процесів, оцінити їх стан, зробити прогноз, ухвалити обґрунтоване рішення; 2) комбінування є фундаментальним евристичним прийомом, оскільки ґрунтується на роз'єднанні наявних систем і створенні з їх елементів нових структур. Нові комбінації відомих елементів приводять до створення речей, які мають принципово нові, дивовижні властивості; 3) інверсивне мислення є прийомом, який передбачає швидку зміну міркувань дорослої особистості зі звичного напрямку на прямо протилежний, руйнуючи шаблонні орієнтири у розв'язанні проблеми. 4) діалогічність мислення передбачає орієнтацію дорослої особистості на кілька рішень, з-поміж яких вона обирає найкраще. При цьому розв'язання задачі передбачає пошук, а отже, і неоднозначність шляхів її вирішення, за допомогою висування одночасно кількох гіпотез, або зіткнення різних, часом і протилежних думок; 5) аналогія, як евристичний прийом, побудована на порівнянні структур, функцій, принципів, а також на визначенні суттєвої подібності та переносі цих ознак у нове рішення.

Активізація мисленнєвої діяльності повинна відбуватися в кількох напрямках, зокрема: стимуляції мисленнєвої діяльності за допомогою порад як актуалізації нових і наявних знань і досвіду; формування гнучкості мислення за рахунок виконання діяльності в нешаблонних ситуаціях, в ускладнених умовах; формування загального позитивного ставлення до процесу розв'язання задач. Перевагами першої групи методик стимулювання психіки й активізації мисленнєвої діяльності є загальнодоступність, індивідуальність, простота. Недоліками цієї групи методик є випадковість отриманих результатів, непередбачуваність. На відміну від алгоритмів, евристичні прийоми, не гарантуючи безпомилковості розв'язання, допомагають діяти в умовах невизначеності, коли людина ще не знає суттєвих ознак складових, опертя на які веде до розв'язання проблеми. Але ці прийоми містять лише загальні вказівки, які допомагають у пошуку варіативних шляхів розв'язання проблеми.

Друга група об'єднує неалгоритмічні методики з розвитку креативності, зокрема: мозковий штурм, метод синектики, метод фокальних об'єктів, метод

данетики, морфологічний аналіз та їх численні комбінації. На сьогодні в літературі описано близько трьох десятків методів, що можуть актуалізувати креативну діяльність людини. Усі без винятку неалгоритмічні методики спрямовані на генерування якомога більшої кількості варіантів та їх альтернатив у вирішенні проблеми. Аналізуючи ці методи, Дж. К. Джонс зазначає, що «думати про проектування як про вирішення проблеми – означає використовувати застиглу метафору до живого процесу і забути, що проектування націлене не стільки на виправлення помилок, скільки на усвідомлення нових можливостей і виявлення нашого ставлення до них»¹. Усі неалгоритмічні методики є своєрідними психологічними інструментами, вибір яких залежить від умов, мети та поставлених задач суб'єктом креативної діяльності. Друга група методик спрямована на ліквідацію безвихідних ситуацій завдяки виокремленню системних зв'язків, ознак, характеристик досліджуваної проблеми, утворенню нових комбінацій, продукуванню креативних ідей. Нелогометричні методики допомагають виконувати відносно прості завдання, збільшують кількість нових ідей, вони є доступними в освоєнні та використанні та зазвичай базуються на колективному досвіді акторів. Але, незважаючи на доступність, привабливість та легкість у використанні, нелогометричні методики містять певні недоліки, зокрема: погано розв'язують складні завдання, мають низьку достовірність отримання нової якісної ідеї, не розвиваються на якісному рівні, а також не дають критеріїв оцінки отриманих ідей.

У практиці креативної діяльності достатньо ефективними виявляються алгоритмічні методи, серед яких «алгоритм розв'язання винахідницьких задач» (Г. Альтшуллер), «дерево прийняття рішень» (Е. Ханта, Дж. Мерін, Ф. Стоун), «гірлянди випадковостей і асоціацій» (Г. Буш). Алгоритмічна група методик поєднує структуровані системи операцій, за допомогою яких забезпечується безпомилкове розв'язання певного класу задач. Оволодіння зазначеними методиками не лише дає змогу ефективно, правильно розв'язувати задачі, а й уможлиблює конструювання нових методів для розв'язання складних задач. Відтак, розвиток здатності всебічно аналізувати умови задачі і утворювати моделі для класифікації випадкових рішень формує гнучкість мислення. Методики алгоритмічної групи сприяють поліпшенню організації мисленнєвого процесу загалом, однак залишають поза увагою розроблення засобів, адресованих актуалізації можливостей суб'єкта у розв'язанні нетипових, творчих за своїм змістом задач, а також мотивів здійснення інноваційної діяльності. Також можливості розв'язання нових задач у використанні прийомів алгоритмічного типу обмежені. Більше того, за певних обставин вони можуть гальмувати розвиток продуктивного мислення, оскільки суб'єкт зникає працювати за наявними зразками. Тому застосування цих прийомів обов'язково має поєднуватися із прийомами евристичного типу.

¹ Джонс Дж. К. Методы проектирования / Дж. К. Джонс ; пер. с англ. Т. П. Бурмистровой, И. В. Фриденберга. – 2-е изд. доп. — М. : Мир, 1986. — 326 с. — С. 124.

Активізація креативної діяльності неможлива без створення й удосконалення різноманітних зовнішніх умов організації креативного процесу. Тому формування соціально-психологічного клімату, функціонального комфорту умов розумової праці, раціонального відбору інформації, організація методичного, інформаційно-комунікаційного супроводу креативного розвитку дорослих фахівців в освітніх моделях курсів підвищення кваліфікації та міжкурсового періоду як єдиного андрагогічного циклу сприятимуть креативному й акмеологічному саморозвиткові та самоосвіті андрагогів-практиків. Відповідно, організаційна група методик об'єднує: різноманітні форми науково-методичного полілогу в інтерактивних форматах, сесії сенекторів, тренінги, майстер-класи, круглі столи, конференції, вебінари, чати, відеоконференції, online студії, педагогічні web-квести тощо. Перевагою цих заходів є принципова можливість вирішення негайної проблеми, часто «вибухової», а до суттєвих недоліків належить вагома ресурсна і часова витратність та відсутність якісно нових ідей.

Отже, упровадження креативних практик в андрагогіку спрямовано на розповсюдження наукових, науково-дослідних, експериментально-виробничих, інноваційних проєктів із залученням творчих, соціально-активних спеціалістів трансдисциплінарної сфери задля розвитку системи освіти дорослих та підвищення рівня конкурентоздатності національної системи освіти.

Системне оволодіння креативними практиками надасть можливість: розвинути у дорослої особистості позитивну мотивацію, стимулювати її мисленнєву діяльність, формувати гнучкість мислення, генерувати якомога більшу кількість варіантів вирішення проблеми, ефективно розв'язувати проблемні задачі, конструювати нові методи для розв'язання складних задач. У цьому випадку діє принцип надмірності, завдяки якому виникають нові елементи. При цьому всі елементи зберігаються, незалежно від того, чи є найближчі перспективи включення їх до сформованої системи. Саме це надмірне різноманіття створює спектр можливих напрямів розвитку, надає матеріал для відбору найоптимальніших тенденцій цього розвитку. Діяти креативно означає оптимально формувати своє життя як перехід від однієї фази гармонійної життєвої ситуації до іншої, що утворює когерентне середовище, гармонію між «Я» та його діями, намірами, можливостями. Відтак, з урахуванням застосування креативних практик, андрагогіка спрямована на становлення і розвиток цілісної особистості, для якої креативне ставлення до дійсності та власної професійної діяльності є органічною складовою.

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Упровадження креативних практик до андрагогічного циклу допоможе створити когерентне, інноваційне освітнє середовище, в якому реалізуватимуться креативні, акмеологічні ресурси особистості в її гармонійному професійному розвитку. Для здійснення цих настанов післядипломна педагогічна освіта має забезпечити: неперервний науково-методичний супровід професійного розвитку освітян; реалізацію сучасних креативних методик професійного

вдосконалення та підвищення кваліфікації освітян відповідно до вимог інноваційного розвитку суспільства; випереджувальний характер підвищення кваліфікації освітян до потреб реформування національної системи освіти; упорядкування інформаційного потоку для адекватного забезпечення загальнокультурних і професійних потреб нового покоління людей; посилення аксіологічної та креативної складової змісту підвищення кваліфікації; сприяння в реалізації інноваційної діяльності освітян; цілісність курсового і міжкурсного етапів підвищення кваліфікації як когерентного андрагогічного циклу; розроблення різнорівневих, альтернативних моделей підвищення кваліфікації освітян з урахуванням їхнього професійного досвіду, освітнього рівня індивідуальних настанов; упровадження інноваційних форм організації підвищення кваліфікації освітян, зокрема: науково-методичного полілогу в інтерактивних форматах, сесій сенекторів, центрів андрагогічної майстерності, тренінгів з розвитку креативності, круглих столів з обміну досвідом, конференцій, вебінарів, чатів, online студій, креативних web-квестів, майстер-класів, організацію міжнародної співпраці з проблем розвитку андрагогіки, реалізацію спільних освітніх та наукових проєктів у віртуальному просторі.

Завдяки удосконаленню та упровадженню закладами післядипломної педагогічної освіти зазначених напрямів розвитку, на особистісному рівні андрагогіка сприятиме: підготовці креативно-ефективної поведінки дорослої особистості у невизначених станах; формуванню здатності особистості до оптимальних переходів з однієї альтернативи до іншої; забезпеченню розвитку вмінь особистості контролювати трансфер домінант власної професійної діяльності в умовах різних впливів середовища; формуванню нелінійного типу мислення, характерними ознаками якого є креативність, гнучкість, динамізм, перспективність тощо; підвищенню толерантності, неупередженого ставлення до інших людей, подій, інформації; розвитку здатності визначити потрібний напрям процесам подальшої актуалізації подій, бачити можливості системи і визначити «еволюційний тренд», а також ефективно зумовити отримання бажаного результату; засвоєнню ефективних стратегій і технік самореалізації, самоактуалізації, життєтворчості у професійному та соціальних контекстах; формуванню готовності працювати в різних типах освітніх закладів, що передбачає володіння інноваційними технологіями навчання, здатність самостійно розробляти креативні технології та впроваджувати авторські методики навчання. Відтак, освітній потенціал дорослої особистості та суспільства повинен забезпечити потужні позитивні зрушення в економічній, інтелектуальній та духовній сферах. Детальніший системний аналіз зазначених настанов і напрямів упровадження креативних практик в андрагогіці, а також визначення критеріїв ефективності на рівнях закладів післядипломної педагогічної освіти та дорослої особистості характеризують перспективи подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Джонс Дж. К. Методы проектирования / Дж. К. Джонс ; пер. с англ. Т. П. Бурмистровой, И. В. Фриденберга. – 2-е изд. доп. — М. : Мир, 1986. — 326 с.
2. Лерер Дж. Как мы принимаем решения / Дж. Лерер ; пер. с англ. М. Бабичевой. — М. : Астрель : CORPUS, 2010. — 352 с. — С. 57.
3. Негус К. Креативность. Коммуникация и культурные ценности / К. Негус, М. Пикеринг ; пер. с англ. — Харків : Изд-во «Гуманитарный центр», 2011. — 360 с.
4. Сорочан Т. М. Розвиток професіоналізму педагогічних працівників у системі післядипломної освіти на андрагогічних засадах / Т. М. Сорочан, О. М. Рудіна // Розвиток післядипломної педагогічної освіти України в умовах інтеграції : матеріали щорічної звітної Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 15-річчю АПН України (11–12 квіт. 2007 р., Донецьк) ; Донецький обл. ІППО. — Донецьк, 2007. — С. 132–140.
5. Шюц А. Структури життєсвіту / А. Шюц, Т. Лукман ; пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. — Київ : Укр. центр духовної культури, 2004. — 560 с.

Marina Illyakhova

SIGNIFICANCE OF CREATIVE PRACTICES IN ANDRAGOGIC

The article reveals the significance of creative practices in andragogy and their specificity in the processes of adapting teachers to the dynamics of information changes and educational transformations. It is determined that the use of creative practices makes it possible to update the quality of andragogy and helps to prepare socially active, creative specialists in the field of pedagogy, capable of self-improvement, self-determination, self-actualization.

This approach allows us to reveal the specifics of creative activity in continuing education, which manifests itself as a kind of permanent and effective methodology of harmonization of human life in the changing conditions of social life. It is pointed out that artistry is uncontrolled spontaneity, and creativity is a productive imagination. In this sense, creativity differs from artistry as the generation of new knowledge because of its ability to use existing, relevant properties, rapport, relationships. Creativity involves creating and designing relations of existing elements. Determined that creative activities means organize life as a transition from one phase of harmonious living situation to another, forming a coherent environment, the harmony between «I» and its actions, intentions and capabilities. Creative activities are an opportunity to grip possibilities, creating uncertainty situations and turning them into one of the alternatives to the desired future. It is noted that the emergence of a new possible only where there are great opportunities and freedom of choice. It is proved that andragogics in general aims at establishing and developing the whole person for whom creative attitude to the environment and their own professional activity is a nature component. At the present stage of education andragogics should ensure effective formation and development of creativity and innovative thinking adult. The perspective of the introduction of creative practices into the andragogic cycle is analyzed, in which realized the structural and substantive unity of the courses for raising the level of professional skill, scientific-methodical and research work, self-education of the teacher in the process of his professional growth.